

AZ 1952. ÉVI CSÉPLÉSI STATISZTIKA NÉHÁNY TAPASZTALATA

I.

A mezőgazdasági termelés kérdései közül legjelentősebbek a gabonatermelés problémái. Különösen áll ez a szocialista átalakulás időszakára, mikor az állami és szövetkezeti nagyüzemi gazdálkodás kellő fejlettségének hiányában az árugabona termelése még a túlsúlyban lévő kisparaszti gazdaságokban történik. Sztálin elvtárs táblázata a „A leninizmus kérdései”-ben élesen világít rá a kisparaszti gazdaságok viszonylag alacsony árugabona-termelésére és egyben a mezőgazdaság szocialista fejlődésében az árugabona többtermelésének útját is megjelöli.

Házánkban — a Szovjetunióhoz hasonlóan — a szocializmus útján haladva nem kevésbé fontos kérdéssé vált a gabonatermelés alakulása a dolgozó nép kenyérének biztosítása, életszínvonalának és jólétének emelése szempontjából. E célok eléréséhez vezető helyes gazdálkodásnak egyik elengedhetetlen alapkövetelménye az országban, de különösképpen a szétszórta paraszti gazdaságokban termelt gabona gyors és pontos számbavétele. A szocialista társadalomnak a magas terméseredményekért, a több kenyérért folytatott harca, a begyűjtés és elosztás szervezett végrehajtása megkívánja, hogy a várható össztermés alakulásáról minél korábban olyan kép alakuljon ki, mely a valóságot hűen tükrözi. Ennek a képek pontos megrajzolása egyrészt a termésbecslésen, másrészt a terméseredmények számbavételén keresztül a Központi Statisztikai Hivatal feladata. Míg a termésbecslés a lábönálló termés megállapításával, az előrelátható veszteségek levonásával közelíti meg a betakarítás várható mennyiségét, addig a statisztika a cséplés megfigyelésekor a ténylegesen betakarított termésmennyiséget veszi számba. Ennek az ú. n. cséplési statisztikának célja:

1. a gabonaneműek össztermésének megállapítása,
2. a növénytermelésre vonatkozó minisztertanácsi határozatok teljesítésének ellenőrzése,
3. a cséplésre kerülő növényfélések terméssátlagainak termelőszektoronkénti vizsgálata,
4. a cséplés ütemének, a gépesítés fokának ellenőrzése.

II.

A cséplés eredményeinek folyamatos megfigyelése a mezőgazdasági statisztika egyik legnagyobb méretű adatgyűjtése. Méretére jellemző, hogy több, mint kétmillió nyilvántartási lap sokmillió adatát kell összegyűjteni és egészen rövid idő alatt feldolgozni.

Az előző években a Hivatal a feldolgozást központilag végezte el. Előnyei mellett a centrális feldolgozás azonban kiküszöbölhetetlen hiányosságokat is tartalmazott. Az események és az adatszolgáltatók messzesége lehetlenné tette a jelenségek mögött húzódó okok, tényezők felderítését. Maga a feldolgozott anyag minősége sok kívánnivalót hagyott maga mögött, mert a hibás adatok helyszíni kijavítását, az adatszolgáltatók intézményes ellenőrzését, az anyag teljességét központilag biztosítani nem lehetett.

A Központi Statisztikai Hivatal független vidéki hálózatának felállítása 1952-ben a feldolgozás decentralizálásának lehetőségét adta meg. A választás a két módszer között nem volt könnyű. A decentralizálással a központi feldolgozás legfőbb hiányosságai kiküszöbölhetőeknék látszottak. A teljesség, az adatok helyessége, a hibák kijavítása minden különösebb nehézség nélkül elérhetőnek tűnt, a legnagyobb feladatot a jórészt kezdő apparátus gyakorlatlansága miatt a feldolgozás egységességének és pontosságának biztosítása jelentette. Mindezek ellenére bízva a területi hálózat jó munkaszellemében és a központi ellenőrzésben, a decentralizálás mellett történt a döntés, mert csakis ez jelenthette a fejlődés útját.

III.

A cséplési statisztika alapbizonylatai a cséplőgépeknél kitöltött nyilvántartási lapok (mázsa-, eredmény- és napólapok). Ezek vezetéséért a cséplőgép felelős vezetője és a cséplési ellenőr együttesen felelősek. A nyomtatványok a statisztikai adatgyűjtés mellett a begyűjtési nyilvántartások céljait is szolgálják.

A nyilvántartásbavétel e kettős feladata — ami egyébként mindenféleképpen helyes — az idei év folyamán számos hiányosságnak vált forrásává.

A Minisztertanács határozata a Begyűjtési Minisztériumnak tette feladatává a cséplés folyamatának ellenőrzését, a nyilvántartásba vétel megszervezését és az operatív jelentőszolgálat kiépítését. A minisztérium — a begyűjtés előkészítésének nagyszabású munkája mellett — ezeknek a feladatoknak — bár jobban, mint a múlt években — nem tett hiánytalanul eleget. Egész munkáján a nyilvántartási feladatok jelentőségének bizonyos fokú lebecsülése érződött. Nem mutatkozott meg sem az előkészítés, sem a cséplés folyamán, hogy a minisztérium ennek a kérdésnek kellő jelentőséget tulajdonított volna. Ez a magatartás az alsóbb végrehajtószerveknél hatványozottan jelentkezett és a cséplési statisztika bizonylatainak helyességét nagy mértékben veszélyeztette.

A cséplés nyilvántartásbavétele jelentőségének fel nem ismerése a tanácsok begyűjtési apparátusában szinte általánosnak volt mondható. A minisztérium utasításai ugyan hiánytalanul tartalmazták az erre vonatkozó feladatokat, a gyakorlatban azonban gyakran elsikkadtak, mert a kellő súlyt nem adták meg számukra.

Tanácsaink dolgozóinak tekintélyes része még csak rövid idő óta végez hivatali munkát, legtöbbjük munkás- és parasztkáder, akiknek az adminisztratív teendőikben még nem nagy a gyakorlatuk és gyakran idegenkednek elvégzésüktől. Ha irányító szervektől nem kapják meg gyakran bonyolult és szerteágazó feladataikhoz a kellő útbaigazítást, gyakran előfordul, hogy a számukra könnyebb ellenállás irányát, az adminisztratív feladatok elhanyagolását választják. Így volt ez a cséplésnél is. A megyei tanácsok részéről olyan hibák történtek, amelyeknek jelentősége túlnő azon, semhogy

egy statisztikai adatfelvétel pontosságának vagy pontatlanságának kérdését lássuk benne.

A hiányosságok különösen három vonatkozásban állnak fenn:

1. az adminisztratív munkaerők hiánya,
2. az utasítások, tudnivalók felületes oktatása,
3. az ellenőrzés egyoldalúsága.

E hibák kútforrása, vitán felül az adminisztratív munka lekicsinyülésében, semmibevevésében keresendő. A tanácsoknál a begyűjtés nagy politikai és gazdasági tömegmozgósító feladatai mellett még kevesen érzik át a számvitelnek, az események számszerű regisztrálásának szükségességét. Sokan vannak, akik a számvitelt, a statisztikát elvont részproblémának, felesleges nyűgnek vélik. Nem akarnak tudomást venni Lenin elvtárs iránymutatásáról: „Egyetlen gyártmány, egyetlen font kenyér sem maradhat a számvitelen kívül, mert a szocializmus mindenekelőtt számvitel”.

Az előkészítés hiányosságai már a legelső napokban kezdtek kitűnni és mikor később országszerte megindultak a cséplőgépek, általánossá váltak. A statisztikai felügyelőségekre érkező nyomtatványok hű tükörképét adták az operatív szervek munkájának. A járási statisztikusok jelentéseikben az elkövetett hibáknak, az utasítások be nem tartásának számtalan változatról számolnak be.

A tulajdonképpeni adatszolgáltatók a cséplési ellenőrök és a cséplőgépvezetők voltak. Ezek kiválasztásánál az osztályhűség elsőrendű helyes szempontja mellett az írás- és számolásbeli gyakorlatosság követelménye kevésbé érvényesült. Ennek kihatását adminisztratív segítségéről való gondoskodással kiküszöbölhetővé tehetnék volna. Különösen sok hiányosság volt tapasztalható a gépállomások gépeinél. Cséplés közben itt gyakran cserélgették a beosztottakat és nem ritkán az is előfordult, hogy a gép felelős vezetője és ellenőre ugyanaz volt. (Előfordult Baranya megyében, hogy két cséplőgép mellé összesen egy személy volt beosztva.) Rosszabb minőségű munkát eredményezett az is, hogy az előző években rendszeresített segédtraktorost az idén nem jelölték ki minden géphez, ami a gépállomások kimutatásaival még csak súlyosbított adminisztrációs munkák elvégzését szinte lehetetlenné tette egy személy részére.

Gyakorlatlan munkerőknek a cséplés ellenőrzésébe való bevonása önmagában véve még nem lett volna hiba, mert a tudnivalókat alapos oktatás során elsajátíthatták volna. Ennek azonban éppen ellenkezője történt. A megyei és járási tanácsok oktatómunkájából a rendszabályok és a begyűjtési feladatok mellett a nyilvántartások vezetésével kapcsolatos problémák ismertetése szinte teljesen hiányzott. Vas megyében fordult elő például az a nem egyedülálló eset, hogy a megyei tanács begyűjtési osztályának oktatást tartó előadója maga sem ismerte a nyomtatványok kitöltésére vonatkozó előírásokat. Elképzelhető, hogy az adminisztratív munkában járatlan, attól többnyire idegenkedő cséplőgépvezetők és ellenőrök ilyen és hasonló felkészültségű oktatóktól mennyire sajátíthatták el a nyomtatványok kezeléséhez szükséges tudnivalókat.

Az adatszolgáltatók hiányos oktatása miatt a felügyelőségekre beérkező nyomtatványok minősége — különösen a cséplés kezdeti időszakában — az előző évekhez képest rosszabb volt. A sorozatos hibák miatt az első hetekben a cséplési adatokat csak vontatottan, sok nehézséggel küzdve tudták feldolgozni a statisztikusok. Képtelenek voltak időben elkészülni a heti anyag

teljes feldolgozásával, mert idejük túlnyomó részét a hibák kijavítása, az adatok helyesbítése foglalta le. A községi tanácsoknak ugyan a cséplőgépektől érkező nyomtatványokat a felügyelőséghez történő továbbítás előtt — a begyűjtési miniszter utasítása szerint — ellenőrizni és helyesbíteni kellett volna, ez azonban kevés helyen történt meg. A statisztikusok az adatszolgáltatás megjavítását csak nagy munkával, községről községre, cséplőgéptől cséplőgéphez járva érték el, hogy a nyár derekára jelentősen jobb adatokkal dolgozhattak.

A cséplőgépek szabályszerű működését — az előző évekhez hasonlóan — a körzeti ellenőrök hálózata ellenőrizte. Bár ezek kiválasztása körültekintőbben történt, mint a cséplési ellenőröké, a nyilvántartással kapcsolatos munkájuk csak hosszabb idő után ütötte meg a kívánt mértéket. Ellenőrzésük nem terjedt ki a nyilvántartásokra, ami korlátozta egész munkájuk minőségét. Ez a helyzet később megjavult. A cséplés harmadik hetében ugyanis a használhatatlan bizonylatok miatt veszélyeztetett cséplési adatgyűjtés megjavítása érdekében a Népgazdasági Tanács úgy határozott, hogy a Központi Statisztikai Hivatal a körzeti ellenőrökkel az adminisztratív teendők ellenőrzési feladatait ismertesse. Ez megyei értekezleten történt meg, ahol egyrészt a nyilvántartások fontosságát és politikai jelentőségét, másrészt pedig a nyomtatványok vezetése terén mutatkozó hiányosságokat beszéltük meg. Különös gondot fordítottunk a vetésterületi adatok és a termésátlagok ellenőrzésének ismertetésére. A körzeti ellenőrök örömmel fogadták az oktatást, mert „most első ízben kaptak megfelelő szempontokat a nyilvántartások ellenőrzéséhez”. Az ellenőrökkel tartott megbeszélés és a statisztikusoknak velük fenntartott további kapcsolata, melynek során a konkrét hiányosságokról rendszeres tájékoztatást kaptak, a cséplési adatszolgáltatás minőségi javulását eredményezte.

Meg kell említeni, hogy a nyilvántartási feladatok lebecsülése ezeknek az értekezleteknek kapcsán is kitért. A Begyűjtési Minisztérium nem tájékoztatta a tanácsokat előzetesen az értekezlet céljáról, a tanácsok pedig több helyen kifogásolták a statisztika „felesleges időtöltését”. Heves megyében például a megyei tanács elnöke személyesen tiltakozott a körzeti ellenőrök értekezletének statisztikai megbeszéléssé való „lealacsonyítása” ellen azzal, hogy a begyűjtési apparátus úgyszólván eléggé ellenőrzi a nyomtatványok helyes vezetését. Mondani sem kell, hogy ennek nyoma sem látszott addig.

Mindaddig, míg a helyi tanácsok a számvitelnek, a statisztikának ilyen kevés jelentőséget tulajdonítanak és nem ismerik fel, hogy ezek segítségével saját munkájukat tehetik jobbá — szükséges, hogy a főhatóságok utasításaikban és ellenőrzésükkel is adják meg a számviteli munkának azt a súlyát, amit saját operatív munkájuk jobb elvégzése is megkövetel.

IV.

Az 1952 áprilisában felállításra került és a nyár folyamán még nem is teljes létszámmal működő területi statisztikai hálózatot a cséplési adatok feldolgozása nehéz feladat elé állította. Még a régebben statisztikai munkakörben dolgozók számára is merőben új és szokatlan volt ez a feladat. Az adatfelvétel előzetes megszervezése során ennek az akadálynak a legyőzése komoly problémát jelentett.

Az előző évek gyakorlati tapasztalatai közül csak keveset lehetett alkalmazni, mert a decentralizálás egészen más jellegű problémákat vetett fel. A szétszórta történi feldolgozás során az egységes szempontok érvényesítése mellett az adatoknak sokkal alaposabb vizsgálatát, helyszíni ellenőrzését is meg kellett valósítani. Hozzájárult mindezekhez még az is, hogy a feldolgozásnak az elmúlt évinél gyorsabb és teljesebb végrehajtását tűztük ki célul.

A munkákban résztvevők oktatását új rendszer szerint végeztük. Nem megyénként, hanem több megye statisztikusait egy-egy városba — az országban összesen hat helyre — hívtuk össze. Ezzel a megoldással csökkentettük az oktatók számát, ami a tudnivalók egységesebb továbbadását biztosította. Az oktató értekezletek során felmerült problémákra adott válaszok így egyöntetűbbé váltak. Elősegítette ezenkívül az értekezletek ilyen jellegű megtartása a különböző megyékben kialakult munkamódszerek, tapasztalatok kicserélését, és kihatott az egészséges versenyszellem kialakulására is. A központi szervek részére is tanulságos volt ez az összevont megbeszélés, mert a különböző megyék kérdéseit így egy azonos feladat elsajátításának kapcsán lehetett összehasonlítani.

Az értekezletek eredményessége mellett hibaként kell megemlíteni, hogy azokban a mechanikus feladatok ismertetése aránytalanul részletesebben történt, mint az érdemi munkáé. Ez helytelen volt, mert önmagában a legjobban végzett mechanikus munka sem lehet elegendő. Az átlagok elemzése, az eredmények érdemi vizsgálata nem volt nélkülözhető, ez pedig alaposabb oktatást kívánt volna. Az elkövetett hibák tanulságai alapján ezt menetközben igyekeztünk pótolni.

A cséplés kezdeti időszakában a felügyelőségekre az adatfelvétel zökkenőmentes megszervezése várt. A nyomtatványok összegyűjtése, a hibák kijavítása, a helyes adatok sürgetése mellett azonban nagy munkát végeztek a cséplőgépezetők és ellenőrök betanítása és a községi tanácsok ellenőrző munkájának megjavítása érdekében is. Ennek tulajdonítható elsősorban az adatszolgáltatás jelentős minőségi javulása. Jó szervezéssel egyes járásokban elértek, hogy a községi tanácsok között verseny indult a határidők betartásáért és az adatok minőségének megjavításáért. A nagyarányú és kiterjedt szervezőmunka komoly próbatétele volt a felügyelőségeknek, de számosan közülök bebizonyították, hogy máris megállják helyüket.

A mintaszerű szervezés példái mellett azonban sokhelyütt az öntevékenység hiányának, a tanácsi szervektől való elszakadásnak jöhetünk nyomára. Az élenjárók tapasztalatai megmutatták, hogy a járási tanácsokkal való együttműködés, a tanácsok segítsége, támogatása biztosítja a statisztikai munkának a kellő súlyát, tekintélyét az adatszolgáltatók felé; végső fokon könnyebbé teszi a feladatok végrehajtását. Ez azonban csakis akkor lehetséges, ha a statisztikusok komolyan, lelkiismeretes munkával harcolnak ennek eléréseért és maguk is öntevékenyen, kellő rugalmassággal oldják meg feladataikat.

A kezdeti problémák, nehézségek legyőzése után a felügyelőségek heti jelentései egyre javuló tendenciát mutattak. A határidők betartása az első hetektől eltekintve szinte kifogástalannak nevezhető. A közel 150 helyen

történő feldolgozás jelentései, alig egy-két esettől eltekintve, hetenkint pontosan beérkeztek, ami ilyen nagyméretű és szinte operatív jelentésnek beillő gyorsaságú adatgyűjtésnél nem lebecsülhető eredmény.

A jelentések időbeni elkészítésével szemben — részben a gyorsaság eredményeképpen — a felügyelőségek jelentései minőségileg nem minden alkalommal ütötték meg a kívánt mértéket. A számolásbeli jártasság hiánya itt ütközött ki a legerősebben. A gyakorlat hiányának tulajdonítható például, hogy a rendelkezésre álló ellenőrzési lehetőségeket a feldolgozás során nem alkalmazták eléggé. Szinte általános hibaként jelentkezett a számadatok revíziójának a hiánya. Erről a statisztikai munkában elengedhetetlen munkafolyamatról sok statisztikusnak igen helytelen nézete alakult ki. Hallottunk már olyan tévhitet is, hogy revízióra csak ott van szükség, ahol a feldolgozó munkája nem megbízható. Az intézményes revízió megvalósítását az elkövetkezendő feladatoknál sokkal nagyobb nyomatékkal kell kezelni. Az ellenőrzés elmaradása miatt nem egyszer fordult elő, hogy nyilvánvalóan helytelen adatok is szerepeltek a heti jelentésekben, amit a felügyelőségek jó áttekintéssel azonnal észlelhettek volna. A felületességéből eredő hibákat gyakran már a jelentést követőleg maguk is észrevették és jelentették a helyes eredményt, de sok hiba helyesbítésére csak a kirendeltségek ellenőrzései nyomán került sor. Az elkövetett hibák nem voltak olyan mértékűek, hogy azok az országos, vagy akár a megyei termésátlagokat befolyásolták volna, de statisztikai munkában az ilyen apróbb pontatlanságok is megengedhetetlenek.

A heti jelentések legsúlyosabb hiányosságaként a termelőszövetkezetek eredményei körül történtek jelölhetőek meg. Gyakori eset volt, hogy a hiányosan kioktatott cséplőgépezetők, a kitöltési utasítással ellentétben a termelőszövetkezetek egy-egy nagyobb táblájának cséplése után közölték az arról elcsépeelt mennyiséget, területi adatként pedig az illető növény teljes vetésterületét állították be. A két össze nem tartozó szám természetesen a termésátlag kiszámítása alapján könnyűszerrel látható volt. Az ilyen hibás adatoknak a feldolgozása gyakran az egész járás termelőszövetkezeti átlagait lerontotta. Az érdemi ellenőrzésnek ezeket a hiányosságait a termelőszövetkezetek vetésterületének egyenkinti egyeztetése után rövid idő alatt sikerült helyesbíteni úgy, hogy a végső kialakult átlagok már teljes mértékben a valóságot fedték, amit a TSZ-ek cséplési zárójelentései is alátámasztottak.

Az adatok kritikai vizsgálatának hasonló hiányosságai a kulákok termésátlagai körül is mutatkoztak. Csak kevés helyen figyeltek fel a felügyelőségek a kulákoknak a dolgozó parasztokénál feltűnően alacsonyabb átlagtermésére. A később intézményesített ellenőrzések során bebizonyosodott, hogy a kulákok nem „rosszabb minőségű földjeik“, vagy „állatállományuk hiánya“ miatt termelnek kevesebbet, hanem azért, mert termésük egy részét a velük összejátszó dolgozó parasztok, vagy felesbérliők nevén csépelel el. Termésük mennyiségét gyakran még az aratórész természetbeni kiadásával is igyekeztek csökkenteni, hogy beadási kötelezettségük teljesítése alól így bújhassanak ki.

A statisztikusok által elkövetett kezdetleges hibák jelentőségét fokozta, hogy a helyi tanácsoknak a feldolgozások eredményeit és az átlagtermések hetenkinti alakulását megfelelő tájékoztatás nélkül adták ki, nem hang-

súlyozták kellőképpen azok előzetes, tájékoztató jellegét. A téves adatok, melyek az országos átlagon nem lettek volna érezhetőek, a kisebb járási számokat erősen torzították és a VB elnökök éppen a kellő magyarázat híján nem egy helyen az osztályellenséget menteni igyekvő tendenciát láttak ezekben.

Nem kétséges, hogy bizonyos hiba még ezeken a helyeken is terhelte a statisztikusokat is, mert nyilván ne múgy — olyan világosan és olyan nyomtatékkal — magyarázták meg az eredményeket, hogy félreértés ne történhessék.

Az érdemi ellenőrzés sokhelyütt éppen hasonló okok miatt vett erősebb lendületet — a helytelen adatok megfogytak, a feltűnők okát kikutatták. Hiba volt, hogy a felügyelőségek és a kirendeltségek nem elég gyorsan figyeltek fel a valóságot nem mindig helyesen tükröző adatokra, nem vizsgálták meg jobban a számok által mutatott jelenségeket és feldolgozásuk számszerű eredményeit tapasztalatokon alapuló magyarázattal nem egészítették ki.

A cséplés második felében az említett hibák már jórészt kiküszöbölődtek és a felügyelőségek egyre inkább törődtek azzal, hogy a feltűnő, szokatlan jelenségek okát, magyarázatát megtalálják. Az alacsony, vagy lehetetlenül magas termésátlagok helyszíni kivizsgálása mindjobban munkájuk középpontjába kerül. A beküldött jegyzőkönyvek, nyilatkozatok százai mutatják, hogy a statisztikusok a számok mögött egyre inkább a való életet keresik. Ezek a bizonylatok, habár mozaikszerűen is, de élővé, elevenné teszik a számadatokat, magyarázatát adják a szembetűnő jelenségeknek. Sok helyes meglátás mellett azonban gyakran sablonos indokokkal is megelégedtek. Így például a Hivatalhoz beküldött ezernél is több irat tetemes része csak adminisztratív hibákkal foglalkozik, vagy pedig formálisnak mondható indokokat rögzít. Nem egy esetben például bizonyosodott, hogy a felügyelőség által az aszály hatásának tulajdonított alacsony termésátlag a valóságban a rosszul alkalmazott vetésforgónak, vagy késői aratás nyomán előadódott nagyfokú szemvesztésének következménye.

Sok hasonló — többnyire mezőgazdasági és statisztikai szakismeretek hiányából fakadó — melléfogás ellenére is a számok első alkalommal történt érdemi vizsgálata jelentős eredménnyel járt.

Tagadhatatlanul hiba volt, hogy az oktatás alkalmával ezzel a kérdéssel jelentőségéhez képest aránytalanul keveset foglalkoztunk. A szerteágazó munka elsajátítása mellett azonban úgy láttuk, hogy kellő tapasztalati alap nélkül, előzetes oktatással ezen a területen csak kevés eredményt lehetett volna elérni. A feldolgozás folyamatában, a mechanikus munka begyakorlása után igyekeztünk a statisztikusok figyelmét az adatok összefüggéseinek vizsgálatára mindjobban rászorítani, ez azonban a cséplési időszak első felében a különböző szervezési problémák, a munka torlódása miatt csak kevésbé sikerült. A későbbiek folyamán azonban már egyre többen igyekeztek a számadatok alakulását megindokolni. A lényegtelen részletkérdések, a formális indokok mellett egyre többen mutatnak rá a jelenségek valóságos alakulására. Különösen a cséplés végeztével küldött összefoglaló jelentések tartalmaztak sok használható észrevételt, melyek az országos jelentésnek értékes szempontokkal történő kibővítését tették lehetővé. A kezdeti próbálkozások után azonban a fejlődés máris lemérhető. Sok elfogadható jelentés közül különösen

kiemelkedik a Baranya, Somogy, Szabolcs, Szolnok és Vas megyei kirendeltségnek a cséplés befejezésekor összeállított kiértékelése. Ezek megyéjük terméseredményeinek kerek, szinte minden tényezőre kiterjedő jó elemzését adták.

A cséplési adatfelvétel során bebizonyosodott, hogy a területi apparátus megfelelő gyakorlat után és kellő irányítás mellett nagy feladatok elvégzésére képes. Első önálló statisztikai munkájuk megnyilvánulásai sokhelyütt még kezdetlegesek, formálisak ugyan, de a fejlődés jeleit mutatják. Az érdemi, elemző munka további elmélyítésével, a területi hálózat elméleti színvonalának emelésével el kell érni, hogy a decentralizált rendszer mellett a statisztika magas színvonalra emelkedjék.

A SZOCIALISTA STATISZTIKA KÖNYVTÁRA
A KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL SZERKESZTÉSÉBEN

c. kiadványsorozatban megjelentek a

Statisztikai példatár. Általános statisztika

Ára: 6. — Ft

és a

Statisztikai példatár. Mezőgazdaság

Ára: 9. — Ft

c. könyvek

A „Statisztikai példatár” a statisztikai oktatás eredményességének fokozása érdekében készült és az általános statisztikán kívül a főbb népgazdasági ágak (ipar, mezőgazdaság, kereskedelem) gyakorlati statisztikai számításaira tartalmaz példákat.

A legegyszerűbb statisztikai számításoktól kezdve a nagyobb felkészültséget igénylő feladatokig nagyszámú példa között válogathat az olvasó. A „Statisztikai példatár” füzetei hasznos segítséggül szolgálnak a gyakorlati statisztikai munkával foglalkozó dolgozóknak, a statisztikai tanfolyamok hallgatóinak, tanároknak, az egyetemi és középiskolás diákoknak.

Kaphatók az

ÁLLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT
14. SZ. KÖNYVESBOLTJÁBAN

V., Kecskeméti-utca 2. — Telefon: 187-719